

İlkokul Öğrencilerinin Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması

Hümevra UYSAL¹⁵⁹
Gönül SAKIZ¹⁶⁰
Gülşen Zelal BİRKAN¹⁶¹
Arzunur AKMAN¹⁶²

Özet

Bu araştırmanın amacı, ilkököl öğrencilerinin sınıf önünde konuşma kaygı düzeylerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2018-2019 eğitim öğretim yılında İstanbul'da ilkököl dördüncü sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan 316 öğrenci oluşturmuştur. Ölçek geliştirme sürecinde öncelikle literatür taramasına dayalı 30 maddelik bir soru havuzu oluşturulmuş; geliştirilen maddeler üç alan uzmanı, iki dil uzmanı ve bir ölçme değerlendirme uzmanı olmak üzere altı uzman tarafından değerlendirilmiştir. Uzman görüşleri neticesinde 29 maddeden oluşan beşli likert türü bir ölçek ortaya çıkmıştır. Veri analizleri açımlayıcı faktör analizi kullanılarak yapılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğunu tespit etmek için yapılan analizlerde KMO değeri .78 ve Bartlett küresellik testi değeri ise $p < .001$ olarak tespit edilmiştir. Açımlayıcı faktör analizinde binişik maddeler ve faktör yükü .30'un altında olan maddeler çıkartılmış ve 14 maddeden oluşan bir ölçek elde edilmiştir. Geliştirilen Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği (SÖKKÖ) üç alt boyuta sahip olup; bunlar, heyecan, özgüven ve korku olarak tanımlanmıştır. Heyecan alt boyutu yedi, özgüven alt boyutu dört ve korku alt boyutu ise üç maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin toplam madde açıklıcılığı %47.87, güvenilirliği ise .76 olarak tespit edilmiştir. İlkokul öğrencilerinin gelişim düzeyine uygun olarak geliştirilen bu ölçeğin ileride yapılacak ilgili araştırmalarda öğrencilerin sınıf önünde konuşma kaygı düzeylerinin tespitinde faydalı olacağı umulmaktadır.

Anahtar kelimeler: Konuşma, kaygı, ilkököl, ölçek geliştirme, faktör analizi

Giriş

Anadil eğitimi, bireyin doğumundan başlayıp, aile içinde şekillenen ve örgün eğitim ile gelişen bir süreci ifade eder. Bu bağlamda Türkçe Eğitim Programı temelde; okuma ve yazma becerilerine ek olarak dinleme ve konuşma becerilerini de geliştirmeyi amaçlar. Her ne kadar birey dinleme ve konuşma becerilerini edinmiş olarak okul yaşamına başlasa da örgün eğitim bu temel becerileri geliştirmede büyük öneme sahiptir. Bireylerde gelişen konuşma ve dinleme becerileri sözlü iletişim becerilerini etkiler; aksi durumda, sosyal hayatta iletişim problemleri ortaya çıkar (Özby, 2007).

Bireylerin sosyal hayatta bilgi ve birikimlerini aktarabilmesi, duygu, düşünce ve gözlemlerini paylaşabilmesi konuşma becerileri ile ilgilidir (MEB, 2019). Konuşma gözlemlenebilen somut süreçlerin yanı sıra soyut kavramların da sözlü olarak aktarılmasını kapsar. Bu yolla görüş, düşünce, duygu ve sorunlar başkalarına aktararak paylaşılmaktadır (Güneş, 2014). Genel anlamda İnsanların çevresiyle iletişim kurmasının en temel yoludur. Her ne kadar gelişen teknoloji ile birlikte "iletişim" kavramı boyut değıştirse de "konuşma becerileri" hayatımızda önemli bir yer tutmaktadır. İnsanlar arasındaki iletişimin sürdürülmesinde sözlü iletişim vazgeçilmezler arasındadır (Gündüz, 2007).

Geçmişten günümüze işlevselliğini koruyan sözlü iletişim becerilerinin sosyal hayatta yer alıyor oluşu eğitim öğretim programlarının da odağında olmuştur. Bugün gelinen noktada Türkçe dersleri içinde yer alan "konuşma becerisi" geliştirmenin temel amacı; öğrencilerin istek, duygu, düşünce, hayal gibi süreçlerini dil kurallarına uygun olarak aktarabilmesini sağlamaktır (Özby, 2005). Okullarda geliştirilmeye çalışılan bu becerilerin desteklenmesi için uygun yöntem ve tekniklerin kullanılması gerekmektedir. Bu noktada konuşma yapılan etkinliklerin hayatın içinden olması, öğrencileri konuşmaya teşvik edecek ortamların oluşturulması ve öğrencilerin kendilerini serbestçe ifade etmesine olanak sağlamak gerekmektedir (Temizkan, 2009). Aksi durumda öğrenciler için "konuşma" konusu kaygı yaratan bir durumu oluşturabilir. Kaygının öğrenme üzerindeki etkisine dikkat çeken Zeidner (1998), kaygı düzeyi artıkça öğrenmenin zorlaşacağını ve akademik başarının düşeceğini dile getirmektedir (akt. Demir ve Melanlıoğlu, 2014). İlgili alanyazın doğrultusunda öğrencilerin konuşma kaygısı duymalarının, sözlü ifade

¹⁵⁹ Özel Muđla Taç Okulları, Muđla, Türkiye, humevrauysal11@gmail.com

¹⁶⁰ Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, İstanbul, Türkiye, gonul.sakiz@marmara.edu.tr

¹⁶¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Emlak Konut Ergene Vadisi İlkokulu, Tekirdađ, Türkiye, gulsenzelal@gmail.com

¹⁶² Bahçeşehir Koleji, İstanbul, Türkiye, arzunurakman@gmail.com

becerilerini olumsuz etkileyebileceği, düşündüklerini aktarmada ve etkili iletişim kurmada zorlanabilecekleri söylenebilir.

Konuşma kaygısı, temelde konuşmadan kaçınma eğilimi ile ilişkilidir. Konuşma kaygısı üzerine yapılan araştırmalarda, konuşma kaygısının konuşmak istememe durumlarına sebep olduğu, konuşmanın nitelik ve başarısını etkilediği sonuçlarına ulaşılmaktadır (Pribly, Keaten ve Sakamoto, 2001; Akin ve Kunzman, 1974).

Buna göre bireyler konuşmaya karşı kaygı durumu geliştirdiğinde; mümkün olduğunca konuşmaktan kaçınma davranışı gösterdiği, konuşma durumunda kaldıklarında ise niteliği düşük, düşüncelerin tam olarak yansıtılmadığı konuşmalar yaptığı anlaşılmaktadır. Konuşma becerilerinin niteliği sosyal hayat kalitesi üzerinde olduğu kadar örgün eğitimde öğrenme sürecinde de oldukça önemlidir.

Harb, Eng, Zaider ve Heimberg (2003), konuşma kaygısı olan öğrencilerde,

- Konuşma gerektiren durumlardan kaçınma
- Konuşma becerisi gereken durumlardan korkma
- Konuşma yaptıktan sonra olumsuz eleştiri alacağını düşünme
- Konuşma yaparken zorlanma ve kendini kötü hissetme

durumlarının varlığını ortaya koyar. Sağlıklı iletişim becerileri gelişemeyen öğrencilerin kaygı düzeyinin zamanla artacağı ve sosyal fobiye dönüşebileceğini belirtir.

İlkokul, konuşma becerilerinin gelişiminde kritik dönemlerdendir. Çocuğun doğduğu andan itibaren erken çocukluk dönemlerine kadar ailesinden ve çevresinden edindiği birtakım dil edinimleri vardır. Ancak sosyal ortama girişin yaşandığı ilkökul yıllarıyla birlikte çocuğun düzgün, akıcı ve dil kurallarına uygun konuşması önemli hale gelir (Karakoç Öztürk ve Altuntaş, 2012).

İlkokul öğrencilerinin konuşmaya ilişkin kaygı düzeylerini etkileyen pek çok sebep olabilir. Bireyin kendi beklentisi, konuşma ile ilgili olumsuz deneyimler, öğretmenlerin veya sınıf arkadaşlarının tutumu, ebeveyn yaklaşımları vb. olabilir. Bu noktada öğrencilerin kaygı düzeylerinin kontrol altına almak adına adımlar atmak yüksek öneme sahiptir. 2019 Türkçe Öğretim Programı'nda öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek adına; kendini sözlü olarak ifade etme, konuşma kurallarına uyma, hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma yapma, konuşma sırasında beden dilini, ses tonunu etkili kullanma, kendisinin ve başkalarının konuşmasını değerlendirme üzerine kazanımlara yer verilmektedir (MEB, 2019, s. 23). Öğrencilerin bu kazanımlara erişiminin sağlanması için kaygı düzeyinin etkisi üzerinde durulması gereken faktörlerdendir.

Literatürde ortaokul öğrencileri için konuşma kaygısı ölçeği (Demir ve Melanlıoğlu, 2014) ve öğretmen adaylarına yönelik konuşma kaygısı ölçeği (Sevim, 2012) bulunmakla birlikte ilkökul düzeyinde bir ölçeğe rastlanılmamıştır. Buradan hareketle; bu araştırmada ilkökul öğrencilerinin sınıf önünde konuşmaya ilişkin kaygılarını ölçecek bir ölçme aracının geliştirilip, geçerlik ve güvenirlik analizlerinin yapılması amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma deseni, tarama modeli olup, ilkökul öğrencilerinin sınıf önünde konuşma kaygılarını belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek hedeflenmiştir. Bu hedef çerçevesinde araştırma nicel araştırma türlerinden tarama modeli ile yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmaya katılan öğrencilere ait cinsiyet ve yaş dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyet ve Yaş Dağılımları

Değişken		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kız	150	47.5
	Erkek	166	52.5
Toplam		316	100
Yaş	8	19	6.0
	8.5	2	0.6
	9	136	42.1
	9.5	14	4.4
	10	136	43.0
	11	11	3.5
	12	1	0.3
Toplam		316	100

Araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı Güz yarısında gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya İstanbul ilinde bulunan çeşitli ilkokullarda öğrenim gören 354 öğrenci katılmıştır. Tasarlanan ölçme aracının uygulanacağı öğrenci sayısı belirlenirken, örneklem büyüklüğünün gözlenen değişken sayısının en az beş, imkânlar dâhilinde on katı olması icap ettiği (Ekici, Ekici, Taşkın Ekici ve Kara, 2012; Karakoç ve Dönmez, 2014; Tavşancıl, 2002) ifadesinden yola çıkılarak 300 kişi hedeflenmiş olup, uygulamaya geçildiğinde 354 öğrenciye ulaşılmıştır. Uygulama süreci ve sonrasında belirlenen eksik, yanlış, özensiz anketler ve normallik sağlamak amacıyla da uç değerler değerlendirme dışı bırakılmıştır. Sonuçta 316 öğrencinin verisi kullanılmıştır. Bu öğrencilerin 150’si kız, 166’sı ise erkek öğrencidir. Öğrencilerin yaş aralığı 8 ile 12 arasında değişmekte olup yaş ortalamaları 9.6’dır ($ss_{yaş} = .67$). Tablo 1’de katılımcıların cinsiyet ve yaşa göre yüzde ve frekans dağılımları yer almaktadır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi, Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında, ilkök öğrencilerinin sınıf önünde konuşma kaygılarını ortaya koymayı hedefleyen bir ölçme aracı geliştirmek için literatürde yer alan ölçek geliştirme aşamalarından faydalanılmıştır (Bursal, 2017; Büyüköztürk, Akgün, Demirel, Karadeniz ve Kılıç, 2017; DeVellis, 2017; Erkuş, 2012; Seçer, 2015a; Şeker ve Gençdoğan, 2006).

Madde Havuzunun Oluşturulması: İlkokul öğrencilerinin konuşma kaygılarını ölçmeye yönelik Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği (SÖKKÖ) adı verilen ölçme aracının geliştirilmesinde öncelikle kaynaklar taranmış ve literatür incelenmiştir. Alanyazında kaygı durumuna yönelik ölçeklerin maddeleri de incelenmiştir. Çeliktürk ve Yamaç (2015) tarafından geliştirilen “İlkokul ve Ortaokul Öğrencileri İçin Okuma Kaygısı Ölçeği”, Kinay ve Özkan (2014) tarafından geliştirilen “Öğretmen Adayları İçin Konuşma Kaygısı Ölçeği”, Sevim (2012) tarafından geliştirilen “Öğretmen Adaylarına Yönelik Konuşma Kaygısı Ölçeği” ve Suroğlu Sofu (2012) tarafından geliştirilen “Konuşma Kaygısı Ölçeği” adlı ölçeklerin maddeleri detaylı olarak analiz edilmiştir. Literatür incelemesine ek olarak öğrencilerde konuşma kaygısını ortaya çıkarabilecek etken durumlar üzerinden ve sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin yaşadığı konuşma kaygıları hakkındaki görüşleri de dikkate alınmıştır. Madde havuzunun ön hazırlığı tamamlandıktan sonra incelenen literatür ve ölçeklerden faydalanılarak madde uyarlamaları ve saha araştırmasına dayalı özgün ek maddeler yazılarak olumlu ve olumsuz olmak üzere 30 maddelik bir madde havuzu hazırlanmıştır.

Ölçek hedef kitle ile yapılan sözlü mülakatlar sonucunda beşli likert tipinde dereceleme uygun görülmüştür. Derecelemede “bana hiç uygun değil” ifadesi için 1, “bana uygun değil” ifadesi için 2, “bana biraz uygun” ifadesi için 3, “bana uygun” ifadesi için 4, “bana tamamen uygun” ifadesi için 5 değeri kullanılmıştır.

Kapsam Geçerliğinin İncelenmesi: Kapsam geçerliği, ölçme aracının madde örnekleminin ölçülmek istenen davranışları sorgulama yeterliğidir (Büyüköztürk vd., 2017; DeVellis, 2017). Taslak ölçeğin, ilkök öğrencilerinin sınıf önünde konuşma kaygılarını ölçmeye yönelik geçerliğini belirlemek hedefiyle detaylı literatür incelemesini takiben madde yazımı sırasında anlatım dilinin öğrencilerin seviyelerine ve Türkçe kurallarına uygunluğu titizlikle kontrol edilmiştir. Ölçek maddelerinden çıkacak farklı yorumlamalara mahal vermemek adına maddelerin özellikle basit, sade, anlaşılır ve kısa ifadelerle yazılmasına özen gösterilmiş ve maddeler

araştırmacılar tarafından ifade ettiği anlam bakımından karşılaştırmalı olarak kıyas edilmiştir. Bunun dışında ölçek maddelerinde ifade edilmek istenen anlamın öğrenciler tarafından anlaşılabilirliğinden emin olmak adına ölçeğin uygulanacağı yaş grubundan öğrencilerle sözlü pilot çalışma yapılmıştır. Ardından bu alanda uzman olan üç kişinin görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanlarından, taslak ölçekteki maddeleri değerlendirmeleri ve görüşlerini her madde için “uygundur”, “düzeltilmeli” ve “uygun değildir” seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtmeleri istenmiştir. Uzmanlar, otuz maddeden beş maddenin çıkartılması ve dört yeni maddenin eklenmesi önerisinde bulunmuştur. Sonuç olarak, 29 maddeden oluşan, kullanım amacına ve uygulamaya ilişkin bir yönerge içeren taslak bir ölçek elde edilmiştir. Ölçekte bulunan 29 maddenin 8’i konuşma kaygısı için olumsuz nitelikte iken (1, 5, 6, 9, 12, 16, 17, 18), ölçekteki 21 madde ise olumlu ifadeler içermektedir (2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29). Ölçekte bulunan ters maddeler için ise döndürme işlemi yapılarak kodlama yapılmıştır.

Ölçme Aracının Uygulanması: Alan uzmanlarından edinilen geribildirimlerden faydalanmak suretiyle son şekli verilen 29 maddelik taslak ölçek, 354 ilkökul dördüncü sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Uygulamadan önce öğrencilere ve uygulamaya katılacak öğrencilerin öğretmenlerine araştırmayla ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Uygulama, her grup için yaklaşık 15-20 dakikalık sürede tamamlanmıştır.

Yapı Geçerliliğinin Belirlenmesi: Yapı geçerliği ölçülmek istenilen kavram, boyut veya yapının ne derece doğru ölçülebildiği ile ilişkilidir ve yapı geçerliğine ait verilere ulaşmak amacıyla en çok tercih edilen yöntem faktör analizidir (Seçer, 2015a). Faktör analizi ile ölçekte yer alan örtük değişkenler ya da faktörler ortaya çıkarılmaya çalışılır (DeVellis, 2017). İlk olarak verilerin faktör analizine uygunluğu analiz edilmiştir. Geçerliliği incelenecek veri değerlerinin sürekli değişken türünde ve normal dağılıma (uç değerlerden arındırılmış) sahip olması gerekir. Likert tipi ölçekler süresiz değişkenler olmalarına rağmen, pratikte sürekli değişkenler gibi işlem görürler (Bursal, 2017). Yeterli düzeyde ilişkili değişkenleri sağlama açısından örneklemin yeterliliğini gösteren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı hesaplanmış, korelasyon matrisindeki ilişkilerin anlamlılığını test etmek için de Bartlett küresellik testi yapılmıştır. KMO değeri .78 ve Bartlett küresellik testi sonucu $p < .001$ bulunmuştur. Edilen sonuçlar doğrultusunda verilerin faktör analizine uygun olduğuna karar verilmiştir. Daha sonra korelasyon matrisi incelenmiş ve varyans oranı değeri düşük ($< .10$) olan maddeler hiçbir faktöre katkı vermediği için ölçekten çıkarılmıştır. Kaiser ölçütü (özdeğer > 1) sonucuna bakılarak ölçeğin faktör sayısına karar verilmiştir. Ölçme aracındaki faktörlere ait maddelerin açığa çıkarılması ve sorunlu maddelerin ölçme aracından çıkarılması için Varimax döndürme tekniği kullanılmış ve binişik maddeler (faktör yükleri arasındaki fark $< .10$ olan) ve faktör yükü .30’un altında olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır.

Bulgular

İlkökul öğrencilerinin konuşma kaygısını belirlemek amacıyla toplanan veriler ile yapılan analizler sonucunda, asıl ölçek maddelerini saptamak ve öğrencilerin kaygı durumları hakkında fikir sahibi olmak amaçlanmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasını takiben öncelikle normallik testi gerçekleştirilmiştir.

Normallik Testi

Araştırmada faktör analizinden önce verilerin normallik kontrol edilmiştir. Toplam 354 veri üzerinden yapılan normallik testi sonucunda verilerin normal dağılmadığı sonucuna varılmıştır. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre $p < .001$ olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç doğrultusunda uç değerler tespit edilmiştir. Tespit edilen uç değerlerin araştırma verilerinden çıkartılmasını takiben tekrar normallik testi uygulanmıştır. Son uygulama sonucunda verilerin normal dağıldığı gözlemlenmiştir ($p > .05$). Normallik sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Normallik Testi

Kolmogorov-Smirnov	Statistic	df	p
SÖKKÖ	.049	316	.07

Faktör Analizi

Faktör analizi ile ilkökul öğrencilerinin konuşma kaygıları ile alakalı olduğu düşünülen çok sayıda madde arasından, anlamlı ve ilişkili maddeleri seçmek amaçlanmıştır. Ölçek maddelerinin geliştirilmesi aşamasında, belli bir yapıya uygunluk düşünülmeyp, olası bütün maddeler değerlendirildiğinden, yapılan faktör analizi ile ölçek amacına uygun ve bir bütün oluşturacak maddeleri ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Toplam 29 madde yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda faktör analizine tabi tutulmuş; hiçbir faktörde bulunmayan veya iki faktörde yükü bulunan ancak aradaki fark .10’dan küçük olan binişik maddeler atılarak 14 madde elde edilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde ölçeğin üç faktörde toplandığı gözlemlenmektedir. Üç faktör ölçeğin %47.87’sini açıklamaktadır. Faktörlerin açıkladıkları varyans miktarı sırasıyla birinci faktör için %24.97; ikinci faktör için

%13.15 ve üçüncü faktör için %9.74 olarak tespit edilmiştir. Maddelerin faktörlere dağılımını ortaya koymak amacıyla Varimax dik döndürme analizi yapılmıştır. Dik döndürme, araştırmacılar tarafından faktörler arasında anlamlı ilişki olmadığı durumlarda tercih edilen bir yöntemdir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Döndürme işlemi neticesinde faktör yükü değeri 0.30'un altında ve binişik durumda olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Ardından benzer özelliği ölçmeye yönelik olarak ölçekte yer alan maddelerden faktör yükü yüksek olan ölçekte tutulmuş, düşük olanlar ise ölçekten çıkarılmıştır. Sonuçta taslak ölçekte bulunan 29 maddeden 15 tanesi çıkarılmış ve kalan 14 madde için tekrar analiz yapılmıştır.

Tablo 3. Açıklanan Toplam Varyans Miktarı

Faktör	Özdeğer	Varyans Açıklama Oranı (Toplam)	Varyans Açıklama Oranı (Birikimli)
1	3.50	24.97	24.97
2	1.84	13.15	38.13
3	1.36	9.74	47.87

Yapılan analizler neticesinde ölçekte kalan 14 maddenin üç faktör altında toplandığı tespit edilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde, birinci faktörde yer alan faktörlerin faktör yükleri .51-.66 arasında; ikinci faktörde yer alan faktörlerin faktör yükleri .63-.76 arasında; üçüncü faktörde yer alan faktörlerin faktör yükleri .56-.79 arasında bulunmuştur. Varimax Dik döndürme tekniği ile maddelerin faktör dağılımları incelendiğinde ölçeğin üç faktörde toplandığı görülmüş olup, her iki faktörde yükü bulunan ve yükler arasındaki fark .10'dan az olan maddeler çıkarılmıştır. Tablo 4'e bakıldığında, son durumda maddeler faktörlerle eşleşmektedir. Ölçeğin son halinde 4'ü ters olmak üzere toplam 14 madde bulunmaktadır.

Tablo 4. Faktör Analizi Sonrası Dönüştürülmüş Bileşenler Matrisi

Maddeler	Ortak Varyans	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
K29	.46	.66		
K14	.45	.66		
K26	.45	.64		
K20	.49	.64		
K15	.39	.62		
K25	.41	.61		
K7	.38	.51		
K4	.62		.76	
K3	.58		.76	
K19	.46		.63	
K6	.63			.79
K12	.53			.70
K9	.46			.62
K18	.39			.56

Tablo 5'de görüldüğü üzere, açımlayıcı faktör analizi sonucunda birinci faktörde yedi, ikinci faktörde dört ve üçüncü faktörde üç maddenin yer aldığı tespit edilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarına, literatüre dayalı olarak yapılan isimlendirme çalışması neticesinde birinci faktör için *Heyecan* (Madde 7, 14, 15, 20, 25, 26 ve 29), ikinci faktör için *Özgüven* (Madde 6, 9, 12 ve 18) ve üçüncü faktör için *Korku* (Madde 3, 4 ve 19) tanımlamalarının uygun olacağına karar verilmiştir. Heyecan alt boyutunda yedi madde (Örneğin, madde 15: Sınıf önünde konuşurken söyleyeceklerimi unutturum; madde 26: Sınıf önünde konuşma yaparken kalbim hızlı atmaya başlar.), özgüven alt boyutunda dört madde (Örneğin, madde 6: Sınıf arkadaşlarının önünde konuşmak beni mutlu eder; madde 12: Sınıf arkadaşlarının gözünün içine bakarak konuşurum.) ve son olarak korku alt boyutunda üç madde (Örneğin, madde 3: Konuşmamı öğretmenimin beğenmemesinden korkarım; madde 19: Anlattıklarına arkadaşlarının gülmesinden korkarım.) yer almıştır.

Tablo 5. Maddelerin Dağılımı

Faktör	Madde Sayısı	Madde Numarası	Faktör Adı
1	7	7, 14, 15, 20, 25, 26, 29	Heyecan
2	4	6, 9, 12, 18	Özgüven
3	3	3, 4, 19	Korku

Ölçüt Bağımlı Geçerlik: Ölçüt bağımlı geçerlik, geliştirilmeye çalışılan ölçme aracından elde edilen bulguların, önceden geçerliği ve güvenilirliği ispatlanmış ve ölçme aracıyla aynı ya da benzer bir niteliği ölçen başka bir ölçme aracıyla karşılaştırılarak test edilmesidir (Seçer, 2015). Bu nedenle, bu araştırmada konuşma gibi anlaşma aracı olarak kullanılan yazma ile ilgili Katrancı ve Temel (2018) tarafından geliştirilen “İlkokul Öğrencilerinin Yazma Kaygısı Ölçeği” ölçek ölçüt geçerliğini test etmek amacıyla kullanılmıştır. İki ölçek arasında pearson moment çarpım korelasyonu analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir. Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin yazma kaygısı ve sınıf önünde konuşma kaygısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Bu durumda, ölçüt geçerliği sağlanmıştır.

Tablo 6. Yazma Kaygısı ve Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Korelasyon Sonuçları

		Yazma Kaygısı	Konuşma Kaygısı
Yazma Kaygısı	Pearson correlation	1	.57**
	<i>p</i>		.00
	N	316	316
Konuşma Kaygısı	Pearson correlation	.57**	1
	<i>p</i>	.00	
	N	316	316

Ölçeğin Güvenirliğin İncelenmesi: Ölçeğin güvenirligi, Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı analizi ile tetkik edilmiştir. Cronbach alfa, iç tutarlık güvenirligine ilişkin tahminde bulunmak amacıyla yararlanılan bir istatistiktir (Katrancı ve Temel, 2018). Tablo 7’de ölçeğin toplam güvenirliginin .76 olduğu tespit edilmiş olup yeterli düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Toplam Faktörün ve Alt Faktörlerin Güvenirlik Katsayıları

Faktör		Cronbach Alpha Değeri
1.	Heyecan	.76
2.	Korku	.65
3.	Özgüven	.63
Toplam		.76

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada ilkokul öğrencilerinin sınıf önünde konuşma kaygılarını tespit etmek amacıyla *Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği* geliştirmek hedeflenmiştir. Öncelikle araştırmacılar tarafından ilgili literatür taranarak ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden faydalanmak suretiyle 30 madde içeren bir madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzu uzman görüşlerine gönderilmiş; gelen dönütlere dayanarak beş maddenin çıkarılmasına karar verilmiştir. Yine uzmanlardan gelen öneriler içinden dört madde seçilerek ölçeğe eklenmiştir. Toplam 29 maddeden oluşan ve beşli likert tipinde hazırlanan taslak ölçek İstanbul’da çeşitli ilkokullarda öğrenim gören 354 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen 354 veriden, 38 veri normalligi sağlamadığı ve eksik bilgiler barındırdığı için araştırmadan çıkartılmıştır ve geriye 316 veri kalmıştır.

Normallik sağlandıktan sonra açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizleri sonucunda .30’un altında yükü olan ve binişik maddeler ölçekten çıkartılmıştır. Toplam 29 maddenin 15 maddesi yapılan analizler sonucunda çıkartılarak geriye 14 maddeden oluşan bir ölçek kalmıştır. Ölçeğin geneline bakıldığında madde faktör yük değerlerinin .51 ve .79 arasında olduğu sonucu tespit edilmiştir. Seçer’in (2015b) Tabachnick ve Fidell’den (2001) aktardığına göre; genel madde faktör yük değerinin alt sınırının .32 olması gerekmektedir. Bu durumda madde faktör yük değerlerinin düzeylerinin yeterli olduğu söylenebilir. Toplamda 14 maddeden oluşan ölçek toplam varyansın %47.87’sini açıklamaktadır.

SÖKKÖ’de toplam 14 madde bulunmakta ve ölçekten alınabilecek en düşük puan 14 ve en yüksek puan 70’dir. SÖKKÖ üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; yedi maddeden oluşan heyecan, dört maddeden oluşan

özgüven ve üç maddeden oluşan korku alt boyutlarıdır. Ayrıca ölçekte ters puanlanan dört madde bulunmaktadır. Bu maddeler özgüven faktörünü de oluşturan maddelerdir.

Ölçüt geçerliği için alanyazında bulunan Katrancı ve Temel (2018) tarafından geliştirilen “İlkokul Öğrencilerinin Yazma Kaygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonucunda iki ölçek arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuç da ölçeğin geçerliğine bir kanıt teşkil etmektedir.

Ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesi için iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .76 olarak hesaplanmıştır. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının .70 ve üzerinde olması halinde ölçeğin iç tutarlılığının düzeyinin yeterli olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, 2007). Bu durumda geliştirilen *Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği*'nin güvenilir olduğu söylenebilir. Alanyazında ortaokul öğrencileri için geliştirilmiş olan 33 maddelik konuşma kaygısı ölçeğinin Cronbach alpha katsayısı .72 olarak rapor edilmiştir (Demir ve Melanlioğlu, 2014).

Araştırma kapsamında geliştirilen SÖKKÖ'nün ilkököl öğretmenleri tarafından sınıflarında konuşma kaygısı bulunan öğrencileri tespit etmede ve araştırmacılar tarafından ilgili araştırmalarda kullanılması suretiyle sahaya ve alanyazına katkıda bulunacak bir ölçme aracı olduğu düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akin, C. ve Kunzman, G. G. (1974). A group desensitization approach to public speaking anxiety. *Canadian Counsellor*, 8 (2), 106-111.
- Bursal, M. (2017). *SPSS ile temel veri analizleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çeliktürk, Z. ve Yamaç, A. (2015). İlkokul ve ortaokul öğrencileri için okuma kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 14(1), 97-107. doi: 10.17051/io.2015.03320
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimleri için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Demir, T. ve Melanlioğlu, D. (2014). Ortaokul öğrencileri için konuşma kaygısı ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 47(1), 103-124.
- DeVellis, R. F. (2017). *Ölçek geliştirme: Kuram ve uygulamalar* (Çev. T. Totan, 3. baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ekici, E., Ekici, E., Taşkın Ekici, F. ve Kara, İ. (2012). Öğretmenlere yönelik bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 53-65.
- Erkuş, A. (2012). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gündüz, O. (2007). Konuşma Eğitimi. A. Kırkkılıç ve A. Hayati (Ed.), *İlköğretimde Türkçe öğretimi* (ss. 93-147). Ankara: Pegem Akademi.
- Güneş, F. (2014). Konuşma öğretimi yaklaşım ve modelleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-27.
- Harb, G. C., Eng, W., Zaidler, T., ve Heimberg, R. G. (2003). Behavioral assessment of public-speaking anxiety using a modified version of the social performance rating scale. *Behaviour Research and Therapy*, 41(11), 1373-1380.
- Karakoç, F. Y. ve Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitim Dünyası*, 13(40), 39-49.
- Karakoç Öztürk, B. ve Altuntaş, İ. (2012). İlköğretim ikinci kademede konuşma eğitimine yönelik öğretmen görüşleri: Nitel bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 342-356.
- Katrancı, M. ve Temel, S. (2018). İlkokul öğrencilerinin yazma kaygısı ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(24), 1544-1555.
- Kinay, İ. ve Özkan, E. (2014). Öğretmen adayları için konuşma kaygısı ölçeği (ÖAKKÖ) geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Studies*, 9(5), 1747-1760.
- MEB. (2019). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (1-5. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Özbay, M. (2007). Sesle ilgili kavramlar ve konuşma eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 33(168), 116-125.
- Pribly, C. B., Keaten, J. ve Sakamoto, M. (2001). The effectiveness of a skillsbased program in reducing public speaking anxiety. *Japanese Psychological Research*, 43(3), 148-155.
- Seçer, İ. (2015a). *Psikolojik test geliştirme ve uyarılama süreci: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Anı Yayıncılık

- Seçer, İ. (2015b). Zorbalıkla başa çıkma stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 85-105.
- Sevim, O. (2012). Öğretmen adaylarına yönelik konuşma kaygısı ölçeği: Bir geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Studies*, 7(2), 927-937.
- Suroğlu Sofu, M. (2012). *Öğretmen adaylarının konuşma kaygıları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Şeker, H. ve Gençdoğan, B. (2006). *Psikolojide ve eğitimde ölçme aracı geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Temizkan, M. (2009). Akran değerlendirmenin konuşma becerisinin geliştirilmesi üzerindeki etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12).